

Drie typeringingen van een caritas

Situering

In deze module leert u dat er verschillende manieren zijn om als PCI te functioneren. Het is een informatieve module, die u helpt u eigen PCI onder de loep te nemen en zo inzicht te krijgen in hoe uw PCI functioneert opdat u keuzes kunt maken voor continuering van dit beleid of veranderingen. Actuelere voorbeelden kunt u vragen bij Solidair Friesland, of bij andere PCI's.

Deze module is bedoeld voor PCI-bestuurders

Opzet

1. 3 typeringingen van een caritas instelling
2. Vuistregels voor het caritaswerk
3. Richtlijnen van financiële steun aan werkgroepen, organisaties, enzovoort.

Typeringen

A. Een actieve caritas, die functioneert als coördinatiepunt voor de parochiële diaconie; als parochieel steunpunt voor diaconie.

De leden van de caritas zijn zelf actief in diaconale werkgroepen of commissies, of vertegenwoordigen de caritas/parochie in oecumenische of algemene maatschappelijke verbanden. Daarnaast zamelt men gelden in, wordt gezorgd voor financieel beheer en financiert men parochiële diaconale activiteiten en andere maatschappelijke doelen.

B. Een actieve, voorwaardenscheppende caritas.

Een caritas, die functioneert als financierder en stimulator van de parochiële diaconie. Deze caritas zet zelf geen activiteiten of projecten op, maar nodigt diaconale werkgroepen uit dit wél te doen. Men vraagt diaconale werkgroepen en maatschappelijke organisaties hun plannen en begrotingen in te dienen.

De caritasbestuurders maken geen deel uit van oecumenische of algemene werkgroepen; dat doen de diaconale vrijwilligers uit de parochie. Hooguit is de caritas vertegenwoordigd in bijvoorbeeld een oecumenisch diaconaal steunfonds.

De caritas neemt zelf initiatieven om het beleid af te stemmen op de vragen en ervaringen van de diaconale werkgroepen. Men nodigt deze groepen uit deel uit te maken van de raad van advies (art. 13, lid 4), of men maakt deel uit van een parochieel diaconaal beraad.

Het is denkbaar, dat een parochieel diaconaal beraad de status van raad van advies van de caritas krijgt.

Het caritasbestuur heeft de taken verdeeld, onder meer ten behoeve van het onderhouden van contacten met diaconale werkgroepen. Iedere caritasbestuurder heeft een aantal werkgroepen, instellingen of aandachtsgebieden "in portefeuille" en onderhoudt het contact met hen. Bij specifieke vragen of problemen is deze bestuurder (m.j.v.) het eerste aanspreekpunt.

De caritas organiseert, in overleg met het parochiebestuur, de speciale collecten voor diaconale doelen. Zo zamelt men (b.v. wekelijks) geld in voor de doelen van de "eigen" diaconale werkgroepen in de parochie of voor andere maatschappelijke doelen. Bij voorbeeld: voor een werkgroep "De Arme Kant", een bijstandsvrouwen-comité, een actie voor het plaatselijke vluchtelingenwerk, een milieu-actie enzovoort.

C. Een afwachtende of slapende caritas.

Deze caritasinstelling leeft wel volgens de intenties van een voorwaardenscheppende caritas, maar neemt zelf geen enkel initiatief.

Diaconale werkgroepen kunnen aanvragen indienen, maar ze worden hiertoe niet verzocht of uitgedaagd. Er zijn geen contacten met diaconale werkgroepen, noch met de parochie, noch met maatschappelijke organisaties.

Men onderneemt geen initiatieven om maatschappelijke doelen met beschikbare caritasgelden te ondersteunen.

Er wordt in dit verband ook wel gesproken van een "slapende" caritas.

Vragen voor gesprek in het caritasbestuur:

- 1) Welke vorm spreekt u het meeste aan? Waarom?
- 2) Wat is in uw parochie de praktijk? In hoeverre stemt deze overeen met het antwoord op vraag 1?
- 3) Zou er iets moeten veranderen om dichterbij het "ideaal" (vraag 1) te komen? Zo ja, waar zou u mee willen beginnen?

Vuistregels voor caritaswerk.

1. Geld van en voor de mensen in nood en voor de noden van de samenleving.

De gelden behoren van oudsher toe aan "de armen". De ingezamelde en andere beschikbare gelden behoren niet toe aan de caritas zelf, en evenmin aan de parochie of aan de katholieke kerk. Het geld dient haar weg te vinden naar mensen in nood en naar maatschappelijke organisaties, die mensen in nood tot steun zijn. Het behoort besteed te worden aan mensen die zich maatschappelijk in een knelsituatie bevinden en aan personen en organisaties, die werken aan de oplossing van maatschappelijke problemen. Een aanvullend criterium is, dat het hier met name doelen in de nabije samenleving betreft.

2. Steun aan een individu of aan een organisatie?

Vroeger lag het accent op individuele leniging van de noden van de armen. Vandaag de dag is er wet- en regelgeving, waardoor wordt voorkomen dat mensen afhankelijk raken van hulpverlening door de kerken. Toch kan een caritas benaderd worden voor individuele hulpverlening. In deze gevallen is het altijd raadzaam te werk te gaan in overleg met de Gemeentelijke Sociale Dienst of het Algemeen Maatschappelijk Werk. Sommige caritasinstellingen hebben zelf afspraken gemaakt met GSD of AMW, zodat men zeker is van een terecht ingediend verzoek en van goede maatschappelijke begeleiding van de aanvrager. Individuele financiële ondersteuning komt (gelukkig) niet veel meer voor, alhoewel er in de jaren negentig hier en daar een omgekeerde beweging kan worden waargenomen. In de meeste gevallen "subsidieert" een caritas werkgroepen of organisaties, die de mensen in nood tot steun zijn, of die werken aan de aanpak van de achterliggende maatschappelijke problemen. Denk aan zelforganisaties van WAO-ers of bijstandsvrouwen, denk aan solidariserende "Arme Kant-" organisaties. Maar ook andere maatschappelijke organisaties zijn de ondersteuning waard. Bijvoorbeeld: vluchtelingenwerk, anti-discriminatie-groepen, milieuwerkgroepen etc. Voor criteria van het steunen van organisaties wordt verwezen naar het werkblad "richtlijnen".

3. *Scheiding kerk en caritas.*

Zoals aangegeven, heeft caritas te maken met maatschappelijke noden en problemen. Met diaconie. Dus: caritas geld kan niet worden ingezet voor doelen, die gericht zijn op de liturgie, de catechese, het pastoraat, laat staan het kerkgebouw.

Maar het caritasgeld is ook niet bestemd voor de gemeenschapopbouw van de parochie.

Daarvoor is de actie kerkbalans en zijn er, veelal wekelijks, collecten voor de eigen parochie.

De caritascollecten, in oorsprong als offerande een vast onderdeel van "de dienst van de tafel", de H. Eucharistie, zijn uitsluitend bestemd voor mensen in nood en voor het oplossen van maatschappelijke problemen. In feite dienen dus ook de organisatie- en vrijwilligerskosten van de sector diaconie buiten de caritasbestedingen te blijven. Deze behoren te worden bijeengebracht uit de algemene middelen van de parochie.

Vragen voor een gesprek:

1. Hanteert uw caritas"- of diaconie groep vuistregels"?
2. Zo ja: welke zijn dat? Komen ze overeen met de bovengenoemde?
3. Zo neen: waarom niet?

Richtlijnen van financiële steun aan werkgroepen, organisaties, etc.

1. Richtlijnen met betrekking tot het doel van de organisatie

Indicatoren voor het bepalen van de relevantie van het doel voor de caritas zijn b.v.:

- gericht op mensen/groepen in de knel;
- gericht op bewustwording van een maatschappelijk onderwerp (b.v. bewustwording rond milieuvragen, bestrijding van racisme etc.);
- de maatschappelijke relevantie/actualiteit van het probleem;
- gericht op bevordering van maatschappelijke participatie van de doelgroep;
- gericht op een doel, dat door overheid of andere organisaties (nog) niet wordt signaleerd of aangepakt;

Eventueel kan men in het beleid een opvatting aangeven m.b.t.:

- eigen parochiële initiatieven,
- andere plaatselijke of regionale initiatieven, waaraan de parochie ook inhoudelijk een bijdrage levert;
- katholieke organisaties,
- organisaties die, ook in de parochie, de bewustwording en activering rond de aanpak van een problematiek bevorderen,
- organisaties die zicht richten op doelen in Friesland,
- organisaties, die vanwege de werkwijze of de fase waarin een project zich bevindt, de steun van de caritas verdienen;
- geen doelen die van overheidswege ondersteund dienen te worden; in die zin kan een caritas hoogstens aanvullend zijn;
- geen kerkelijke taken in de zin van restauratie of onderhoud van kerkgebouw of betaling van salarissen of andere posten die gerekend kunnen worden tot pastorale zorg; ook geen financiering van vrijwilligersbeleid, dat is een zaak van de gemeenschapopbouw.
- geen internationale hulp: daarvoor zijn afzonderlijke acties en campagnes in het kader van Solidaridad, de Vastenactie, de Communio, Wereldmissiedag etc.

2. Richtlijnen met betrekking tot de organisatie.

2a. Kenmerken van de organisatie.

De organisatie:

- functioneert democratisch.
- geeft aan hoe de exploitatie van het begrotingsjaar er uit ziet en welk aandeel men van de caritas verwacht.
- geeft, met name bij jaarlijks terugkerende aanvragen, op verzoek aan hoe de exploitatie van voorgaande jaren er uit zag en wat de verwachtingen zijn voor de komende jaren.
- geeft (op verzoek) aan, op welke wijze overheid, protestantse diaconieën en/of andere fondsen bijdragen aan de financiële ondersteuning van het werk.
- biedt voldoende garanties voor een doelmatige en doeltreffende aanpak van het gestelde doel.

2b. De levensbeschouwelijke signatuur van de organisatie.

De aard van de organisatie is geen relevant criterium. Het maakt bijvoorbeeld niet uit of de doelgroep uit Rooms Katholieke personen bestaat. Het gaat er om, dat men op grond van een gesignaleerd maatschappelijk probleem streeft naar de beste oplossing. Een dergelijk initiatief dient juist open te staan voor iedereen, ongeacht levens- of geloofsovertuiging. Toch noem ik het, omdat er juist nogal eens onderscheid wordt gemaakt met betrekking tot de levensbeschouwelijke signatuur van een organisatie of werkgroep.

Globaal zijn er twee categorieën:

2b.1. Ofwel de organisatie is diaconaal, d.w.z.: levert een zichtbare bijdrage van de kerk (de parochie of een ander katholiek initiatief) aan de opbouw van de samenleving. Deze groepen kunnen parochieel of kerkelijk georganiseerd zijn, maar hoeven zich bij hun werkzaamheden zeker niet te beperken tot de eigen groepering.

2b.2. Ofwel het betreft een algemene organisatie, welke zich richt op een maatschappelijk doel, dat aansluit bij de doelstelling en het beleid van de caritas.

Vragen voor een gesprek in uw caritas of diaconie:

1. Hanteert- of diaconie groep richtlijnen of criteria voor financiële steun?
2. Zo ja: welke zijn dat? Komen ze overeen met de bovengenoemde?
3. Zo neen: waarom niet?

Caritas- bijdrageadvies 1997

Caritasinstellingen worden soms bedolven onder de verzoeken om financiële bijdragen. Het is niet altijd eenvoudig om de weg te vinden in het woud van aanvragen. Een aantal caritasinstellingen heeft duidelijk beleid ten aanzien van de doelen, die zij financieel ondersteunen. Ook de werkbladen 8.16. en 8.17. geven een handreiking voor het ontwikkelen van beleid inzake financiële ondersteuning.

Een aantal caritasinstellingen heeft aangegeven belangstelling te hebben voor een overzicht van werkgroepen en organisaties met diaconaal maatschappelijke doelstellingen, die zouden kunnen worden aanbevolen voor financiële ondersteuning.

Op dit werkblad wordt een overzicht gepresenteerd in de vorm van een bijdragen-advieslijst.

Werkgroep Nabestaanden na Zelfdoding

De werkgroep Nabestaanden na Zelfdoding heeft de provincie Friesland als werkgebied, en ondersteunt ouders, partners en andere nabestaanden, die een dierbare hebben verloren als gevolg van zelfdoding.

De werkgroep bestaat enkel uit vrijwilligers, met verschillende levensbeschouwelijke achtergronden.

De werkgroep organiseert jaarlijkse ontmoetingsdagen, waar altijd veel belangstelling voor is (altijd meer dan honderd deelnemers). Daarnaast organiseert de werkgroep ontmoetingsgroepen. onderhoudt persoonlijke contacten met betrokkenen en geeft voorlichting aan personen en organisaties.

De werkgroep geeft een nieuwsbrief uit.

Lees het jaarverslag van de PCI 1991-1992 (zie bijlage) kritisch door.

Vragen:

1. Vallen de in het jaarverslag genoemde onderwerpen en de daarbij behorende activiteiten onder de taakstelling van een PCI?

- Welke onderwerpen en activiteiten wel?
- Welke niet?
- Over welke onderwerpen en activiteiten twijfelen jullie?

2. Andere opmerkingen over dit jaarverslag?

BIJLAGE

PAROCHIELE CARITASINSTELLING

Jaarverslag werkjaar 1 september 1991 t/m 31 augustus 1992

INHOUD

1. INLEIDING

2. BEHANDELDE ONDERWERPEN

- 2.1. Diaconaal Beraad
- 2.2. Ouderen en kerk
- 2.3. Dag van de Arbeid
- 2.4. Eén voor Afrika
- 2.5. Asielzoekerscentrum -Klompjan"
- 2.6. Overleg met diaconieën zusterkerken
- 2.7. Bijdragen aan groepen binnen de sectie diaconie
- 2.8. Bijdragen van caritatieve aard
- 2.9. Diverse onderwerpen

3. PCI INTERN

- 3.1. Samenstelling
- 3.2. Algemeen
- 3.3. Evaluatie PCI
- 3.4. Contacten met andere instanties
- 3.5. Kritisch bankieren

1. INLEIDING

* Met dit jaarverslag willen wij verantwoording afleggen aan het parochiebestuur en allen, die in ons werk geïnteresseerd zijn, informatie geven.

* Vanwege de vertrouwelijkheid van veel zaken hebben we veel informatie algemeen gehouden.

2. BEHANDELDE ONDERWERPEN

2.1. Diaconaal Beraad

- De bijeenkomst van 24 oktober 1991, waarin aandacht voor het thema "Diaconie en vluchteling" was zeer geslaagd. (Hiervoor waren sprekers uitgenodigd van Asielzoekerscentrum "De Klompjan" en van de Stichting "Gast".
- Het onderwerp is intussen door andere groepen opgepakt.
- De groepen, die deel uitmaken van de sectie Diaconie, gaven elk kort informatie over hun groep. In het vervolg dienen de groepen beter op deze informatievraag te zijn voorbereid.
- Daarnaast werd zinvol gediscussieerd over diverse zaken betreffende de sectie.

2.2 Ouderen en Kerk

- De PCI heeft geparticipeerd in een begeleidingsgroep voor een enquête van de

gemeente onder personen boven de 55 jaar. Op ons verzoek zijn vragen omtrent zingeving en levensbeschouwing toegevoegd. Een algemene conclusie is, dat de ouderen binnen onze gemeente redelijk tevreden zijn met hun bestaan. Er blijken enkele discussiepunten te bestaan over onderzoeksmethode en -uitkomsten.

- De PCI heeft zich voorgenomen om in het nieuwe werkjaar met andere bij de ouderenzorg betrokken groepen te praten over: hoe ouderen samen te brengen om over levensvragen te praten.

- Tevens wil de PCI de resultaten van het onderzoek met andere groepen bespreken.

2.3. Raad van de Arbeid

Enkele leden van de PCI en de liturgiegroep hebben deelgenomen aan de regionale thema-avond over "Gevolgen voorgenomen wijziging van Ziektewet en WAO". Ofschoon veel materiaal over de materie werd uitgereikt. is in de weekendvieringen van 213 mei geen aandacht aan het onderwerp besteed. Het komende jaar moeten we als PCI duidelijker initiatief nemen (o.a. tijdiger plannen, betere afspraken maken).

2.4. Actie "Eén voor Afrika"

Naar aanleiding van een tip van het KVG heeft de PCI initiatieven genomen om de actie in de parochie aandacht te geven. We hebben informatiemateriaal opgevraagd bij de landelijke organisatie voor een publicatie in het parochieblad. Tevens zijn tijdens de vieringen posters in de kerk opgehangen en is een collectebus achter in de kerk geplaatst. Opbrengst: ruim € 2.000, = , exclusief overboekingen privé per bank/giro via verspreid foldermateriaal.

2.5. Asielzoekerscentrum "Klompjan "

- Er is een interkerkelijk overleg van de grond gekomen.

- Ook is een 'Jongerencontactgroep Asielzoekers' van start gegaan. Deze groep heeft gevraagd om deelname vanuit de PCI. Hieraan kon nog geen gevolg worden gegeven.

- Hulpvragen zullen volgens onze procedure en in overleg met de voorzitter van het Interkerkelijk Overleg worden behandeld.

2.6. Overleg met diaconieën zusterkerken

Het vorig jaar gestarte halfjaarlijkse overleg van de gezamenlijke diaconieën is dit werkjaar voortgezet (op 31-10-1991 en 2-4-1992). Bij toerbeurt wordt het overleg door de hervormde, gereformeerde .en katholieke kerk georganiseerd. Besproken onderwerpen:

- Vluchtelingenweek (dit jaar niet meegedaan aan actie).

- Vertegenwoordiging in het bestuur van bejaardencentrum -De Stoevelaar- (wederzijdse kennismaking; betekenis van -kerken vertegenwoordigen-).

- Diaconaal spreekuur (nog in onderzoek/discussie).

- Deelname aan een te vormen gemeentelijk fonds

- Asielzoekerscentrum -Klompjan- (interkerkelijke werkgroep opgericht).

2.7. Bijdragen aan groepen binnen de sectie diaconie

(Zie ook bijlage -Financieel jaaroverzicht werkjaar 1-9-1991 t/m 31-8-1992 d.d. 3/9/1992-.)

Vijf werkgroepen vroegen en kregen financiële steun.

De inventarisatieformulieren dienen voortaan vóór de zomervakantie aan de groepen verzonden te worden.

2.8. Bijdragen van caritatieve aard

(Zie ook bijlage -Financieel jaaroverzicht werkjaar 1-9-1991 t/m 31-8-1992 d.d. 3/9/1992- .)

Aan individuen:

1 aanvraag is behandeld en gehonoreerd.

Aan groepen/instellingen:

8 aanvragen om ondersteuning zijn gehonoreerd (5 landelijke en 3 plaatselijke/regionale).

3 aanvragen zijn niet gehonoreerd (2 landelijke en 1 plaatselijke/regionale).

2.9. Diverse onderwerpen

In de loop van het werkjaar hebben we naast de reeds genoemde deelgenomen aan bijeenkomsten van:

a. DKCI (onderwerp: nieuw reglement voor het bestuur van de PCI)

b. KESA (= Kerk en Samenleving; uitwisselen van ervaringen tussen PC I-en van het dekenaat)

c. Interkerkelijke Werkgroep Conciliair Proces.

3. PCI INTERN

3.1. Samenstelling

De dames A. Bakker en R. Molenaar waren per 31-8-1992 aftredend. Mevrouw Bakker was bereid de volgende periode te blijven, hetgeen door de groepen van de sectie Diaconie akkoord werd bevonden. Voor opvolging van mevrouw Molenaar is binnen de sectie om voordracht van kandidaten gevraagd, echter zonder resultaat. Op initiatief van de PCI is een kandidatenlijst opgesteld, waarvan uiteindelijk mevrouw A. Huisman bereid is gevonden de opengevallen plaats in te nemen.

In de functie van secretaris kon niet direct worden voorzien. Het toewijzen van de secretaristaken binnen de PCI zal in het begin van het lopende werkjaar gebeuren.

3.2. Algemeen

De PCI is 11 x bijeen geweest. Elk kwartaal werd door de penningmeester een financieel overzicht verstrekt. Het overleg met de diaconieën van de zusterkerken heeft 2x plaatsgevonden. Het Diaconaal Beraad is 1 x bijeen geweest.

Jaarverslag 1991/1992 PCI

Vóór het Diaconaal Beraad zijn inventarisatieformulieren aan de sectiegroepen verzonden.

Aan de hand daarvan kon men informatie geven over het bestuur van de groep, knelpunten, plannen, vragen of (financiële en andere) ondersteuning enzovoort.

Het vorig werkjaar ingevoerde 'Jaarplan' is opnieuw een nuttig instrument gebleken.

Als PCI hebben we een 'protocol' opgesteld om ondersteuningsaanvragen op een uniforme wijze te kunnen behandelen en vastleggen. Het heeft zijn gebruikswaarde nog niet kunnen aantonen. Wel hebben andere organisaties en diaconieën het 'protocol' overgenomen.

In het werkjaar 1992/1993 zullen we het gebruik ervan evalueren.

3.3. Evaluatie

Wij hebben op onderstaande punten teruggekeken.

Conclusies t.a.v. doelstelling PCI

- wellicht parochiegrenzen strakker aanhouden
- in hoeverre liggen 'wereldwijde problemen' op ons terrein?

- oppassen voor te formele/zakelijke toetsing.

Conclusies t.a.v. werkwijze PCI

- korter, zakelijker, efficiënter vergaderen, duidelijker formuleren
- oppassen voor 'over-organisatie'
- vertegenwoordiging in parochiebestuur zeer belangrijk gebleken
- belangstelling pastor kan stimulerend werken
- contacten met sectiegroepen intensiveren
- externe contacten opbouwen/uitbreiden. Dit vergt meer menskracht en deskundigheid. Daarom prioriteiten stellen.
- persoonlijke betrokkenheid van PCI- leden erg belangrijk
- verbetering in verslaglegging en archivering gewenst.

3.4. Contacten met andere instanties

Nieuwe initiatieven en vragen om contact worden eerst in de PCI besproken alvorens contact te leggen. We kiezen voor gebieden die we aankunnen.

Daarnaast heeft de PCI het voornemen om alle sociaal-maatschappelijke groeperingen binnen de parochiegrenzen in kaart te brengen om tot een betere afstemming/ondersteuning e.d. te komen.

3.5. Kritisch bankieren

Dit onderwerp is in kleine kring voorbereid. Het voorstel van de PCI aan het parochiebestuur is:

- Nodig een deskundige uit om in de PCI, in aanwezigheid van de penningmeester van het parochiebestuur, toelichting te geven.
- Bepaal als PCI een standpunt en stuur dit als preadvies aan het parochiebestuur.
- Aangezien een en ander voor meerdere groepen in de parochie (o.a. het parochiebestuur zelf!) consequenties heeft. Dient het parochiebestuur het beleid in deze te bepalen, dat geldt als basisprincipe voor de gehele parochieorganisatie.

Om diverse redenen is deze procedure echter nog niet gestart. Inmiddels is bekend geworden dat er vanuit het bisdom richtlijnen zijn te verwachten.

Jaarverslag 1991/1992 PCI